

joulel. y. m.

WINTER

Adventus

1917

v. ylinen

Eräs jouluaamu saaristossa.

Kaukana Ahvenanmaan saaristossa on merestä kohoavalla kalliosaarella, pieni kivikirkko, jonka ikkunat somasti välkähtelevät auringonpaisteessa ja jonka tornista kumea-ääniset kellot pyhäamuisin kutsuvat seudun asukkaita jumalanpalvelukseen.

Se on omituista seutua — kallioita, paljon pieniä ja isompiakin kalliosaaria ja merta. Mutta silläkin seudulla on asukkaansa. Sielläkin iloitaan ja surraan ja syödään leipää otsa hiessä. Siellä ei kylvetä eikä kynnetä maankamaraa — kuinkapa kallioita kynnettäisi!

Meri on siellä peltona, ja se antaa satonsa hopeanhoh-
toisina silakkoina ja valko-
rintaisina haahkoina. Uskaliimman sato on suurin.

Eräänä kirkkaana kevätpäivänä leikkeli kaksi poikasta sen saaren rantasella, jolla kirkko ja pappila sijaitsivat. Poikaset saattoivat olla noin seitsemän vuoden korvissa. Toinen, hiutelmampi ja kalpeampi Iivari niminen oli papinpoika. Janne, hänen vantera leikkiverinsä, oli ensi kerran nähnyt päivänvalon läheisen mökin turvekaton alla.

Poikasilla oli hauskaa, niin hauskaa kuin ainoastaan heidän iällään voi olla, kun kesälaineet liklattavat rantakiviä vastaan ja vallaton tuulispää pullistaa leikkilaivan purjeita. Niin, milläpä he muilla olisivat leikkineet kuin laivoilla, he uloimman saariston lapsukaiset.

Iivarin laivan nimi oli »Kuikka» ja Jannen »Telkkä». Molemmat olivat hyviä kulkemaan. »Kuikka» vain oli koko joukon sirotekoisempi, sillä se oli ostettu mannermaalta lelukaupasta, jota vastoin »Telkkä» oli kotoista tekoa, Jannen vanhemman veljen valmistama ja sikseen hyvinkin uljas.

Laivat mennä lipittivät pitkin rannikkoa omistajain seurassa mukana hyppien kiveltä kivelle ja pidellen kiinni kokkaan kiinnitetystä pitkästä nuorasta. Kokonaan valloilleen he eivät uskaltaneet päästää aarteitaan.

Se oli vanha päätös, että he kumpikin isoina rupeisivat merimieheksi. Sitäpä juuri he nytkin keskustelivat, kuinka sitä sitten niillä oikeilla laivoilla matkataan sinne, missä ei rannat tee haittaa. Ja sitä parempi kuta kovempi myrsky!

Samassapa tulla suhahti tuulen vihuri lännestäpäin, ja kuin uhmaten käänsi »Kuikka» äkkiä keulansa vastatuuleen ja otti sellaisen vauhdin, että nuora heltisi Iivarin kädestä. Mutta siinä rytäkässä se alkoikin pelottavasti kallistella ja — kiepsahti kumoon.

Iivarilta pääsi surkea parahdus, mutta Janne huudahti iloisesti:

— Se on haaksirikko! Tässä on pelastusvene.

Hän oli jo työntänyt laudanpätkän rantaselta laineille ja uida pulikoi sen varassa »Kuikka» kohti. Sai kuin saikin kiinni nuorasta ja oli hetken kuluttua takaisin rantasella märkänä ja hengästyneenä.

Iivari itki iloista saadessaan takaisin rakkaan »Kuikkansa». — Sinä uskalsit, sanoi hän Jannelle ja katsoi häneen kuin sankariin.

— Uskaltaisin minä enemmänkin, saatpa vielä nähdä!

Laivain uitattaminen jäi sillä kertaa sikseen.

— Näin märkänä en uskalla mennä kotiin, vakuutti Janne, ja he kävivät rantakalliolle pitkälleen päivänliekkoseen kuitvattamaan Jannen vaatteita.

Siinä maatessaan katselivat he taivaalla kiitäviä valkeita pilviä. Tumma oli taivaan sini kuin meri, ja siinä liitelivät hohtavan valkeat pilvet olivat heidän silmissään suuria ihmeen ihania laivoja.

He olivat varmat siitä, että vainajat ne siellä purjehtivat.

— Ka, tuolla laskettelee minun vaarini, joka kuoli talvella, selitti Janne. — Minä tunnen hänet pitkästä parrastaan. Onpa hän nyt saanut komean laivan ja mahtavat purjeet. Näetkö, näetkö, hän pääsee edelle kaikista muista!

Näkihän Iivari sen, selvästäpä näkikin.

— Niin, mutta hän olikin rohkea merimies, jatkoi Janne.

Näes, kaikki riippuu rohkeudesta.

— Sinä, Janne, varmaankin saat taivaassa oikein kauniin »Telkän», vakuutti Iivari luoden suurinta ihailua ilmaisevan katseen toveriinsa, jonka tukka ja vaatteet vielä valui-
vat vettä muistuttaen äskeisestä urotyöstä.

— Sittenpä hän nähdään, virkkoi Janne. Pisti käteensä housuntaskuihin, sylkäsi ja koetti näyttää miehekkäältä.

Oli kuinka oli, päättelivät pojat, mutta yhdessä sitä purjehditaan sekä maan päällä että sitten taivaassa.

Ja sitten he nukkuivat.

Ja tällaista oli tapahtunut ennenkin tai ainakin tämän

tapaista. Ja kesät olivat pitkät ja valoisa ja talvet vieläkin pitemmät ja yhtä hauskat. Eikä Iivari tullut toimeen ilman Jannea eikä Janne ilman Iivaria. Ja lopulta he jo ennakolta tiesivät toistensa ajatuksetkin.

Näin kuluvat vuodet...

Tapahtuipa sitten kerran sellaista, joka näytti erottavan heidät ainoaaksi.

Poikaset olivat silloin jo kymmenen vuotiaita. Iivarilla oli jo vuoden ajan ollut kotiopettaja, ja Janne oli yhtä kauvan käynyt kansakoulua sekä sen lisäksi oppinut kutomaan verkkoa ja ohjaamaan sekä soutamaan kalavenettä tuulesakin. Mutta ystävyys poikasten välillä oli silti vain kasvanut. Kaikki lomahetket vietettiin yhdessä leikin temmelyksessä.

Yksi mieluisimpia leikkipaikkoja oli hautuumaannurkkaus kirkonseinän ja sakaristonseinän kulmauksessa. Siinä varsinkin kerrottiin satuja toisilleen, ja pienet puuristit kuuntelivat. Niin, niitten allahan lepäsi lapsia.

Viime vuosina oli Jannen kertomuksiin sisältynyt paljon taikauskkoa. Hän tiesi muun muassa kertoa, kuinka kuolleet väliste keskiyön aikaan nousevat haudoistaan, lähtevät vesille ja lentävät hyökypää aaltojen harjoilla nuolen nopeudella. Mutta sellainen vene, jolla kuollut on purjehtinut, tekee tavallisesti seuraavana päivänä haaksirikon. Lapset taas, ne pienten ristien alla lepäävät, jotka eivät milloinkaan saa nähdä armasta auringonvaloa, nousevat keskiyön kuumassa hautakummulle leikkimään siinä kasvavien kukasten kanssa. Se taas ennustaa aina lapsen kuolemaa.

Janne tunsi monta vanhempaa ihmistä, jotka olivat nähneet vainajia eli menninkäisiä. Itse hän ei vielä milloinkaan ollut nähnyt, mutta toivoi hartaasti näkevänsä.

Olipa sitten tyyni kuutamoilta elokuun alkupuolella. Pojat istuivat hautuumaannurkkaudessa omituisen tenhon vallassa.

Meri siellä alla välkähteli tyynenä ja salaperäisenä. Hautuumaannurkasta pitkiä tummine varjoineen...

— Tällaisina öinä niitä varmaan liikkuu, kuiskasi Janne Iivarin korvaan. — Uskallatko, niin jäämme odottamaan. Ja niin he jäivät. Heitä etsittiin, sen he kyllä tiesivät. Oltiin ehkä levottomiakin, mutta ei se nyt auttanut.

Oli kammottavan hiljaista. Janne tunsi, kuinka Iivarin käsi vapisi hänen kädessään, mutta odottaa heidän täytyi.

Ei aikaakaan, niin jo väipähtää jotain valkoista erään kummun takana kaukana heistä. Veri poikain suonissa tuntuu seisautuvan. Pitkä aave nousee kummun takaa ja liikkuu heitä kohti...

Hihkaisten lähtevät pojat kypälämäkeen.

(Itse asiassa sieltä nousi mies, joka soudettuaan pitkän veden takaa oli heittänyt lepäämään ja nukahtanut.)

Koko sen yön Iivari huusi unissaan ja heittelehti kuumaisena vuoteellaan.

Aamulla häntä kiellettiin kokonaan seurustelemasta Jannen kanssa. Hän kuuli isän sanovan:

— Kansa täällä on ylen taikauskoista, ja lapsen mielikuvitus on herkimmillään.

Ikävä olo alkoi nyt Iivarille, ja Jannenkin sydäntä särki. Häntä suretti syvästi se, että hän tahtomattaan oli tullu.

tehneeksi pahaa parhaimmalle ystävälleen. Aika kului kumminkin Jannelta paremmin, sillä hänen täytyi jo todenperästä olla mukana työssä. Milloin lähdettiin verkon laskuun kauvas meren ulapalle, oli hän mukana soutamassa. Sitten taas kotirannalla kalankerkuussa, verkkojen paikkaussa y. m.

Mutta iltasin, kun tavallinen leikin hetki lähestyi, oli vaikea tulla toimeen. Janne tuns selvästi, että Iivarikin ikävöi häntä, mutta pappilaan päin hän ei uskaltanut edes katsoa.

Kun Janne sitten eräänä iltana elokuun lopulla palasi kotiin verkonseudusta, sai hän ihmeekseen kuulla, että Iivaria oli lähdey viemään kaupunkiin kouluun.

Se oli sentään pahinta. Oli kumminkin ollut lohdullista tietää hänen olevan niin lähellä, vaikkakin näkeminen puuttui.

— Ei sanonut edes hyvästi lähteissään, ei edes terveisiä lähettänyt. Mieli pyrki karvaaksi. Niinpä menköön! Voi hänkin, Janne, olla ajattelemta.

Nyrpein mielin kulki Janne rannalle. Sattui juuri siihen paikkaan, jossa he useimmiten olivat pikku poikina leikitelleet. Siinä oli kapea kaistale hietikkoo. Jotain oli piirustettu hiekkiaan. Siinä oli sanoja. Janne luki hitaasti:

— »Minä en voi koskaan unhottaa sinua.»

Siinä oli Iivarin jäähyväiset. Pieni hiekkiaan kirjoitettu kirje. Mutta se oli kyllin pitkä tehdäkseen Jannen maailman onnellisimmaksi pojaksi.

Hän istui rantakivelle ja itki ilosta ja kaipuusta. Mieleen tuli kaikellaisia ajatuksia. Ehkäpä hän kerran vielä voisi tehdä jotain rohkeata, jotain sellaista, että Iivarin isäkin huomaisi hänen olevan sellaisen pojan, jonka kanssa kannattaa seurustella. —

Niin tuli syksy pimeine iltoineen, sateineen ja myrskyineen. Väliste kun Itämeri oikein puski etelästä, kuohuivat laineet korkealle kallion ylimpään kohtaan ja vaahti pirskuvi mökin ikkunaruuuihin. Oli niin soma iltaisin nukahtaa siihen kohinaan ja pauhuun. Se ei nyt kuulunut ankaralta niinkuin useasti ennen. Lempeänä toisteli se samaa säikeistöä:

— »Minä en voi koskaan unhottaa sinua.»

* * *

Joulu läheni. Janne odotti sitä oudosti jännitettyinä. Mitä jos kaikki jo onkin unhotettua. Iivari tulee heille käsi ojona niinkuin ennenkin. Heillä on niin paljon, paljon kerrottavaa toisilleen... Tai kenties saakin hän taas vain pienen kirjeen, lumeen kirjoitetun. Tyytyy hän siihenkin...

Vaikea oli kaupunginmatka näin ulkosaaristosta. Oli soudettava tai purjehdettava pari kolme penikulmaa satamaan, johon suuret laivat poikkisivat.

Kirkkoherra oli jo useita päiviä edellä joulun itse lähtenyt kaupunkiin hakemaan poikaansa kotia. Jouluaattona heidän piti tulla. Pappilan renki ja pari muuta miestä oli lähtenyt heitä vastaan laivalle jo aamuhämärissä.

Niin pappilassa kuin mökissäkin tehtiin juhlavalmistuksia. Ja iltapäivällä jo tuontuostakin silmäiltiin merelle, eikä jo näkyisi pappilan iso purjevene. Mutta ei vain näkyneet.

Aatroamuna suntuikin jo asetteli joulukynttilät kirkon suuriin kruunuihin ja ikkuna-kaariin. Sillä ulkosaaristossakin mennään kynttiläin valossa kirkkoon varhain jouluaamuna.

Tuli jo pimeä ilta, mutta pappilan purjevenettä vain ei kuulunut. Koetettiin kuisten-

kin olla levollisia. Saaristossa on totuttu odottamaan.

Mökissä mentiin levolle, kun oli veisattu jouluvirsi. Jannea ei heti nukkuttanut. Hän kuunteli, kuinka tuuli kiihtyi, vinkui ja ulisi ja aallot pärskyivät kallioihin...

Aamulla äiti herätti varhain. Tuuli oli tyyntymään päin, mutta lunta tuli taivaantäydeltä. Siinä lumen läpi kirkkoon katsellessa ajatteli Janne vain Iivaria. Luultavasti he jo ovat saapuneet. Hän saisi nähdä hänet edes kaukaa.

Kirkossa tuikkivat sadat kynttilät, mutta ihmiset olivat totisia. Kirkkoherra ei

ollut saapunut. Siitä kuiskailtiin hiljaa. Urkuri ehdotti, että odotellessa veisattaisi jouluvirsiä. Urut soivat juhallisesti ja seurakunta veisasi: »Enkeli taivaan lausui näin...»

Jannen sydäntä ahdisti. Aivan kuin joku olisi sanonut: Iivari on vaarassa, hän on suuressa hädässä, ja sinä hänen paras ystävänsä istut toimetonna ja katselet joulukynttilöitä.

Hän hüpi kenenkään huomaamatta ulos pimeyteen. — He ovat eksyneet lumimyrskyssä, ajatteli hän. Niin hän juoksi vanhan sumutorven tuvan seinältä, lykkäsi veneen vesille ja alkoi soutaa.

Noin kilometrin päässä oli luoto, Ahvenluoto nimeltään.

— Kun pääsisin Ahvenluodolle, ajatteli hän. Päristäisin sumutorvea, niin he tietäisivät tulla ääntä kohden.

Meri kävi korkeana ja ilma oli täynnä lunta. Parin aironvedon päässä ei enää nähnyt valaistua kirkkoa.

Onneksi oli Ahvenluodolle asti ikäänkuin viitoitettu tie, siellä täällä matalikoilla merimerkkiä. Niitä seuraten poikanen ponnisti eteenpäin. Kovalle se otti. Väliste aalto heitti veneen takaperin, mutta Janne vain ei hellittänyt. — Iivari on hädässä...

Hänen ikäiselleen luonnottomien ponnistusten jälkeen saavutti Janne Ahvenluodon, laski veneensä tyynen puolelle ja kapusi kalliolle.

Pirkä vihlova tärähdys sumutorvesta, heti toinen ja kolmas...

Aaveisiin hän ei enää uskonut, mutta kahden kallion välistä nousi viisi lumista olentoa, jotka lähempää katsoen olivat kirkkoherra, Iivari ja ne kolme hakumiestä.

Jannen veneeseen päästyään ja kotia soudettaessa kertoiivat haaksirikkoutuneet kuinka he lumimyrskyssä olivat eksyneet reitistä ja viimein viskautuneet Ahvenluotoon sellaisella vimmalla, että vene oli pirstoutunut, ja siinä he olisivat jähmettyneet kuoliaaksi melkein kotinsa kynnyksellä ilman Jannea.

Liikuttavaa oli nähdä Jannen onnea, kun hän veneen pohjalla istuen omalla nutullaan peitteli ystävänsä ja lämmitteli hänen kätösiään hengityksellään.

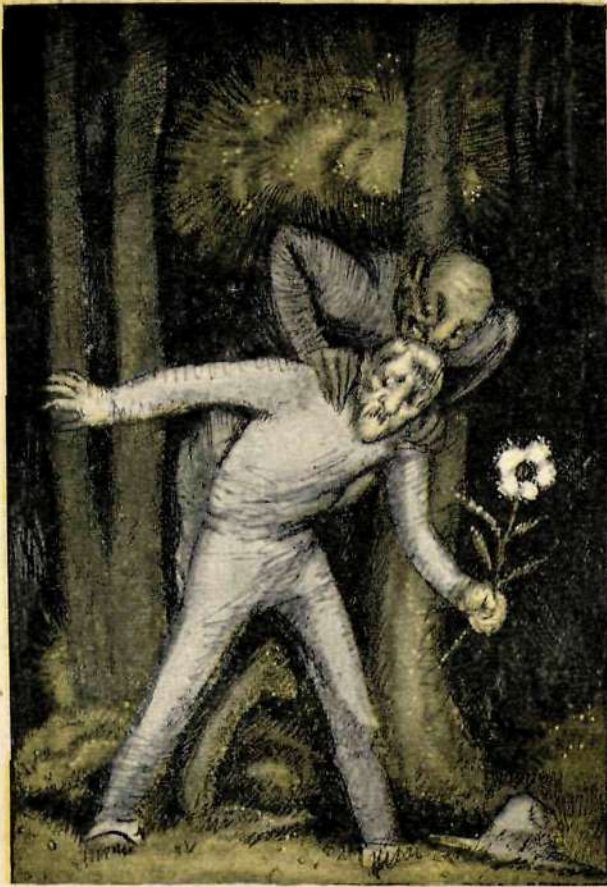
Ilon humaus kävi kirkossa, kun kirkkoherra lopultakin nousi saarnatuoliin. Seurakunnan mielestä hän ei milloinkaan ennen ollut saarnannut niin kauniisti seimen lapsesta.

Mutta hän puhui myöskin kauniisti ystävyystensä ihmisten kesken ja sanoi sen olevan taivaasta kotoisin. Ja lopuksi hän mainitsi, että siellä kirkossa parhaillaan istui pieni poikanen, joka oli kuunnellut Jumalan ääntä sydämessään ja ollut valmis oman henkensä, uhalla pelastamaan ystävänsä hengen. Ja hän pyysi Jumalaa siunaamaan sellaista lasta...

Urut soivat, ja Iivari ja Janne veisasivat samasta virsikirjasta. Ja ilonkyöneleet tipuivat heidän silmistään virsikirjan lehdille. Joulukynttilät loimusivat lempeästi ja ulkona valkeni vähitellen aamu.

3. 3.

Kultalehtinen hopeakukka.

Satukuvasarja. „Joulupukille“ laatinut *Rudolf Koivu*.

Ukko oli kaupunkiin ostoksille lähdessä, ja hänen kolme tyttärtään pyytelivät häntä tuomaan tuliaisia. Nuorimmalla tyttärellä oli ihmeellinen mieliteko. Hän halusi kultalehtistä hopeakukkaa, jollaisen hän oli unissaan nähnyt. Ukko osti vanhemmille tyttärrilleen, mitä he olivat pyytäneet, mutta nuorimman vaatimaa kukkaa ei löytynyt mistään.

Kulkiessaan kotimatalla metsän läpi keksi hän puun juurella kukan, joka hohti kuin hopea, ja jonka lehdet olivat kullasta.

Ukko kalkasi sen, mutta samassa hyökkäsi hänen kimppuunsa haltia, joka selitti, että rangaistukseksi kukan taittamisesta ukon oli luvattava haltialle se, joka kotipihalla tulee ensiksi häntä vastaan. Ukko luuli talon koiran, kuten tavallista, hänet ensiksi huomaavan ja suostui ehtoon säilyttääkseen henkensä.

Mutta kotipihalla juoksikin häntä syleilemään nuorin tyttärensä kaikkein ensiksi. Ukko tuli kovin murheelliseksi. Eikä syyttä; sillä tuskin oli tyttö ehtinyt saada käsiinsä haluamansa kukan, kun nousi ankara tuulenpuuska, joka lennätti hänet pois. Tuuli kiidätti tytön kauas suuren metsän keskellä olevaan komeaan linnaan, jonka salit hohtivat kullasta ja kalleista kivilajeista.

Tyttö asusti linnassa monta päivää, tapaamatta ketään. Kerran hän sattumalta tuli avanneeksi pienen oven, jota hän aikaisemmin ei ollut huomannut. Ovi johti kammioon, jonka perällä istui vanha ukko, pää siteissä ja voihkien. Tyttö riensi ukon

luo auttaakseen häntä. Ukko kertoi olevansa linnan isäntä ja sairastavansa pääkipua.

Tyttö pelkäsi ukkoa, tämä kun oli hirveän ruma, mutta rohkasi kuitenkin mielensä ja hieroskeli vanhuksen päätä. Siitä kiitollisena ukko kertoi hänelle tarinoita maailman menosta, ja niin oppi tyttö lopulta pitämään ukosta. Kerran ukko kertoi linnansa puutarhassa kasvavasta hopeakukasta, jolla oli kultaiset lehdet ja joka hohti kuin päivä.

Silloin tyttö muisti unikukkasensa, muisti vanhempansa ja siskonsa ja pyysi ukolta lupaa päästä katsomaan heitä. Ukko antoi hänelle vapautta kolmeksi päiväksi. Mutta ellei hän kolmen yön kulluttua palaisi linnaan, selitti ukko silloin kuolevansa ikävään.

Tyttö vei tuliaisiksi sisarilleen ukolta saamiaan kalleuksia. Sisaret kadehtivat nuorimman siskonsa onnea, ja niinpä he kolmannen päivän illalla kaikkiin tavoin koettivat saada häntä jäämään vielä yhdeksi päiväksi. Tyttö jäi. Mutta kun hän seuraavana iltana saapui linnaan, ei hän ukkoa löytänyt kukaan kammioista. Hän haeskeli kaikki paikat, juoksi puutarhaankin, ja täällä, syvän lammikon pohjalla, näki hän ukon kasvatun. Tyttö tunsikin olevansa syyllinen ukon kuolemaan. Toivotomana hän hinasi ukon kuivalle maalle, ilki ja hyväili ruumista. Koko yön hän suri ruumiin ääressä.

Mutta aamulla, auringon noustessa, tapahtui ihme. Ruumis äkkiä katosi ja tytön eteen ilmestyi häikäisevän kaunis nuorukainen, joka selitti olevansa ukoksi lumottu kuninkaanpoika ja nyt tytön rakkauden vuoksi saaneensa oikean muotonsa jälleen.

Kuninkaanpoika otti tytön vaimokseen ja linnaan he jäivät edelleenkin elelemään.

Enäspaperi.

Koulun kello soi; välitunti oli loppunut. Lapset, jotka olivat juoksemassa ja leikkimässä kaupungin suuren kansakoulun avaralla pihalla, kokoontuivat luokittain riveihin koulurakennuksen pihanpuoleiselle seinustalle. Siitä he sitten pihavartiana olleen opettajan käskystä alkoivat vuoron mukaan marssia luokkahuoneisiinsa. Hitaasti se tapahtui; sillä kirkas kevätilma tuntui lapsista viehättävämmältä vapaana ulkona teuhatessa kuin sisällä painostavissa luokkahuoneissa.

Neljännän luokan opettaja Helle oli tällä kertaa pihavartiana, ja hänen luokkansa meni myöskin viimeiseksi sisään. Ennenkuin hän itse astui oppilaidensa jälestä koulutalon ovesta, hän katseli tyhjäksi jäänyttä pihamaata. Ja mikä kiusallinen seikka taas! Siellä oli sittenkin tantereella tyhjä paperi, vaikka monen monta kertaa oli vakavasti neuvottu lapsia karttamaan paperin heittämistä pihamaalle ja pari suurta laatikkoa varattu pihan vastakkaisille sivuille eväskääreiden panemista varten. Opettaja Helle harmistui. Sitä enemmän, kun paikalla, jossa paperi oli, oli juuri hänen oma luokkansa leikkinyt. Hän päätti koettaa saada selville, kuka poika oli nyt tehnyt itsensä syyppäksi epäjärjestykseen ja loukannut siisteyden tuntoa.

Hän astui vilkkaasti pihan toiseen laitaan ja otti paperin maasta. Se oli harmaa pussi, jonka kupeessa oli painettu seuraava osoite: »Samuli Salmentien ruoka- ja siirtomaantavaran kauppa, Väinölänkatu 5.» Opettaja Helle muistutteli. Eikös tämän kadun varrella, vieläpä saman talon pihan perällä asunut Väinö Varjola, pesijämuorin poika? Hänkö oli viskannut paperin maahan? Hän on viime aikoina ollutkin niin tarkkaamaton. Kenties hän on tehnyt sen epähuomiossa. Opettaja päätti pitää poikaa tarkalla silmällä ja oikaista häntä ankarasti, jos teko uusiintuu, joko ilkkurisuudesta tai ajattelemattomuudesta.

Kun opettaja Helle saapui opettajahuoneeseen, oli se tyhjä. Hänen virkatoverinsa olivat jo siis menneet työhönsä. Hän otti yhteisen suuren kaapin lokerosta pinkan vihkoja ja kiiruhti luokkansa, jonka ovi oli vielä avoinna.

Kuultuansa askeleita käytävästä pojat asettuivat aivan hiljaisiksi. Kaikki katsoivat ovea kohden, ja opettaja silmäili luokkaan tultuaan nuorten koko parvea. Väinö Varjolaan katsoi hän kauemmin kuin toisiin. Tämä tuijotti

välinpitämättömän näköisenä eteensä niinkuin ei tahtois tietää mistään mitään. Opettaja puistalti hiljaa päätään, mutta ryhtyi kuitenkin heti jakamaan pojille aineita takaisin.

Kymmenkunta poikaa oli jo ollut opettajan pöydän luona ja saanut vihkonsa ystävällisin huomautuksin; sitten kutsuttiin Väinö Varjola esille. Opettajan ääni oli kutsuessa hiukan tiukka; Väinö siis kiiruhti pian paikaltansa, mutta toverit päättelivät, että hänen kirjoituksensa oli huono. He arvasivat saavansa kuulla ankaran varoituspuheen. Toisista se oli hauskaa; mutta kenties useimmat säälivät Väinöä. Hän oli ennen ollut luokan parhaita oppilaita, mutta nyt muutamina viime kuukausina jäänyt kaikessa jällelle.

Väinö kohosi synkännäköisenä korokkeelle opettajan pöydän viereen. Opettaja katsoi häneen lujasti ja sanoi sitten hetkisen kuluttua: »Eikö sinua hävetä, Varjola? Ennen olit täsmällinen ja taitava; mutta minkälaista on nyt sinun työsi?» Opettaja laski kätensä vihkolle ja lisäsi: »Tästä sinä sen näet!»

Kalpea Väinö vavahti. Opettaja näytti hänelle vihkon aukeaman, joka oli täynnä punaisia merkkejä ja kaiken lisäksi vedetty ristiin kulmasta vastakkaiseen kulmaan.

»Siinä näkyy jälki. Mitä sanot siitä?»

Väinö vaikenä puristaen vain huulensa tiukemmin yhteen. Opettaja vihastui. »Etkö sinä vastaa mitään?»

Poika seisoi äänetönnä kuin pölkky.

»Jos tietäisän», sanoi opettaja, »että et kykene, niin ei minulla olisi sinulle paljo sanomista. Mutta sinä olet viime aikoina jättänyt kaikki menemään hunningolle. Sinä varmaankin vetelehdit alinomaan katuja pitkin?»

Väinön huulilla väikkyi katkera hymy. Opettaja huomasi sen ja kiihtyi siitä vielä enemmän. Mutta hän tyyntyi pian ja sanoi: »Ansaitseisit kauniin kolmosen. Katsoin kuitenkin parhaaksi jättää kirjoituksen korjauksen kesken. Sinun on tehtävä työsi uudestaan.»

Viimeiset sanat kuultuaan Väinö vavahti; hän katsoi opettajaan ikäänkuin armoa anoen. Opettaja tarkasteli häntä pitkään eikä tiennyt, mitä ajatella, sillä pojasta näytti kaikki uhkamielisyyttä ja välinpitämättömyyttä aivan äkkiä hävinneen.

»Mene paikallasi», virkkoi hän sitten ja huusi toisen oppilaan luoksensa.

Väinö Varjola hiipi pois, ja toverit seurasivat häntä katseillaan. Kun hän istuutui paikalleen, kuiskasi vierustoveri: »Saat jäljentää minun kirjoitukseni; minä annan vihkonni.»

Väinö nyökkäsi, mutta tarkasti katsoessa olisi huomannut, ettei hän ollut kuullut toisen sanoja. —

Astuessaan tänä päivänä koulusta kotiin opettaja Helle päätteli, että hänen täytyy käydä puhuttelemassa Väinö Varjolan äitiä. Ja illan hämärtyessä hän oli Väinölänkadun 5:n pihamaassa kyselemässä pesijä Varjolan asuntoa. Hän sai nousta kapeita portaita neljänteen kerrokseen. Sieltä kuului lasten kirkunaa ja torumista. Porras oli siellä pilkkopimeä; talonisäntä ei nähtävästi pitänyt tämän sopen valaisemista tarpeellisena.

Opettaja Helle raapasi tulitikon ja huomasi kolme ovea, joissa yhdessäkään ei ollut nimilevyä eikä soittonappulaa. Hän koputti siihen oveen, jonka takana luuli pidetyn ääntä. Kuului laahustavia askeleita; vanha vaimo likaisessa pummulimekossa aukaisi oven. Katsahdettuaan oven edessä seisoo kysäsi hän melko äreästi: »Mitä te meiltä tahdotte?»

»Asuuko täällä pesijätär Varjola?»

»Vastapäättä, oikeanpuoleinen ovi!» Ja puhuteltu sulki kiivaasti oman ovensa.

Opettaja raapasi uudestaan tulta löytäkseen neuvotun oven käsirivan. Hän nykäsi siitä, ja ovi aukesi.

»Sinäkö se olet, Väinö?» huudettiin sisältä. Ja kun opettaja jäi äänetönnä ovelle seisomaan, kuului hillitty huudahdus: »Hyvä Jumala! Kuka siellä sitten on?»

»Minä olen opettaja Helle ja haluaisin puhutella Väinö Varjolan äitiä.»

»Voi, minä olen täällä sairaana; mutta olkaa hyvä tulkaa sisään!»

Opettaja seurasi kehoitusta ja saapui pieneen ahtaaseen huoneeseen. Pisimmällä seinällä oli kaksi vuotta ja ikkunan kohdalla oli kömpelö pöytä, jonka ääressä hääri kaksivuorokautta lasta rientäen siitä vieraan tullessa äitinsä luo, joka makasi toisella vuoteella.

»Herra opettaja on tullut Väinön tähden?»

»Niin, suokaa anteeksi; en tietänyt, että äiti on sairas.»

»Väinökään ei ole nyt kotona.»

»Missä hän on?»

»Etsimässä, jos saisi jostakin hiukan ansiota.» Yrittäen nousta lisäsi sairas hiljaa: »Lapsilla on nälkä.»

»Olkaa hyvä ja pysykää paikoillanne», pyysi opettaja katsellen samalla laihoja lapsia. »Kuinka vanhoja he ovat?», kysyi hän sitten.

»Neljän ja viiden vuoden. He eivät vielä kykene mihinkään. Väinön yksin on pidettävä kaikesta huolta. Eikä hänelläkään ole mitään vakinaista ansiota», päätti rouva Varjola hiljaa ja surullisesti.

»Hän on viime aikoina ollut niin hajamielinen ja heikotietoinen. Halusin kerran tulla katsomaan», sanoi opettaja Helle.

»Niin, niin», myönsi sairas äiti. »Se on ollut niin äärettömän vaikeaa ja sääliä.» Ja sitten tuo vaimo parka juttelei, kuinka heillä kaikki meni hyvin, niin kauan kuin isä eli. Senkin jälkeen vielä tultiin kotvan aikaa jotenkin hyvin toimeen; äiti pesi ihmisille vaatteita ja Väinö suoritti määrättyinä tunteina asiapojan tehtäviä. Mutta poika menetti tämän paikan, ja samaan aikaan äiti sairastui. Myöskin ilman yleistä elintarpeiden kallistumista ja puutetta olisi pieneen kotiin tullut kova häätä; mutta nekin sattuivat samaan liittoon ja lisäsivät kurjuuden kukkuroilleen. Leski sai pienen päivärahahan sairaspukassasta, mutta Väinön piti alituisen ajatella keinoja ja puuhata saadakseen lisää elatusvaroja.

Opettaja Helle oli järkytetty. Nyt hän ymmärsi pojan rukoilevan katseen. Kansakoululainen, jonka piti kantaa niin raskasta huolta omaisistaan, ei todellakaan tiennyt, milloin hänellä olisi aikaa ainek kirjoituksen uudestaan suorittamiseen.

Portaista kuului askeleita.

»Sieltä hän tulee», sanoi sairas äiti, ja onnen hymy väräili hänen kalpeilla kasvoillaan.

Väinö astui samassa huoneeseen. Hän oli jo portaissa ollut hämmästyksissään, kun kuuli puhetta äitinsä luota; nähdessään opettajansa edessään oli hän niin ymmällä, ettei tiennyt, mitä sanoa.

Opettaja astui hänen luoksensa, pani kätensä hänen päälleen ja kysyi: »Miksi et ole minulle puhunut hädästäsi?»

»Minä en tiennyt», alotti poikia mutta pysähtyi äkkiä.

»Et tiennyt, että minä, opettajasi, säälin sinua — niinkö?»
»Ei — mutta — huulet pusertuivat jälleen uhmaten yhteen.

»Mutta mitä?»

»Minä en voi kerjätä!» huudahti poika kuin väkipakolla. Mutta hän säikähti samassa sanojaan luullen niillä loukanneensa opettajaansa.

»Niin ylpeä — vaikka äiti kuolisi?» sanoi opettaja katsoen poikaan hyväntahtoisen nuhtelevana.

Väinö katsoi masentuneena alas; siltä kannalta hän ei ollut asiaa ajatellut.

»Sellainen hän on», puheli äiti. »Mieluummin näkee hän nälkää kuin pyytää jotakin muilta ihmisiltä. Eilen kouluun lähtiessä huomasi hänen käärivän kiven paperiin; hän saattoi niin osoittaa tovereille, että kyllä hänellä on evästä niin kuin muillakin!»

»Poikaseni», sanoi opettaja nuhtelevasti, »se on jo liikaa ylpeyttä. Tietysti et ole vielä tänäkään päivänä syönyt mitään?»

»Minulla oli rouva Hyvösen antamaa leipää mukana koulussa.»

»Vai niin», nauroi opettaja ja otti harmaan paperipussin taskustaan; »et kai sinä sitä ainakaan tässä säilyttänyt?»

»Mistä opettaja sen on saanut?» kysyi poika hämmästyneenä.

»Sinä tietysti viskasit sen tänä päivänä koulupihalle.»

Väinö katsahti opettajaansa säikähtyneenä, mutta opettaja silitti hänen poskeaan ja sanoi hyväntahtoisesti: »Sinä ajatelit silloin sairasta äitiäsi etkä muistanut koulun sääntöjä.»

»Niin, minä olen ollut hänen tähtensä huolissani.»

»Mutta olisi sinulla saanut olla hiukan enemmän luottamusta opettajaasi.»

Väinö nyökkäsi myöntyen.

Opettaja kääntyi äitiin ja hyvästi heittäessään painoi hänen kätensä kaikki vähät rahansa, mitä hänellä oli mukanaan. Äidin silmät loistivat ilosta. »Kuinka voisit teitä kiittää!» kuiskasi hän.

»Ei kiittämistä», sanoi opettaja, »koetan toimittaa teille enemmän apua. Hyvästi nyt vain!»

Opettaja Helteen onnistui saada ihmisystävälliset varakkaat rouvat huolehtimaan pesijättärestä ja hänen lapsistaan. Pienestä kodista hävisi tauti, ja Väinö onnistui koulussa mainiosti. Hän pääsi sieltä kevättutkinnoissa ensimmäisenä poikana. Ottaessaan eroajisjäähyväisiä opettajaltaan sanoi hän: »Teitä, herra opettaja, on minun kiittäminen. Te pelastitte minut.»

»Ja eväpaperi», vastasi opettaja nauraen.

»Niin», huusi Väinö ja riensi viemään äidilleen iloista sanomaa.

Kaste-Helmen

Kaste-Helmi kultakutri —
isän nieli tapaturma —
äidin kera kaupungissa
asuu, emon elonhurma.

Toimielias tytön alku,
taivaansini-silmä Helmi,
teki pikkuaskareita,
kun muut jouten juoksi, telmi.

Naapurinsa Lyyran neitein
asiat sai tyttö juosta,
emon elon avikkeeksi
ansaitsi niin lantin tuosta.

Asioiden kulku kauppaan
enin kävi, suuret summat
sinne vei, kun osti jauhot,
suolat, hiivat, kardemummat.

Kesän taasen enimmäkseen
„ryytimaassa“ Helmi toimi,
siellä kasvipenkit kitki,
omenat ja marjat poimi.

Paitsi lanttia nuo neidit
vielä lisä-palkan antoi:
joulun aikaan Pukki pulska
ruuat, hamekankaat kantoi

Siispä aina ilo suurin
Helmellä, kun loppui koulu:
sielun ja myös ruumiin hyväks
kirkkaan säteen johti joulu.

Joulunaaton ilta myöhä
on taas, Kaste-Helmi uottaa
äidin kera hartahasti,
milloin Pukki lahjat puottaa.

Emon niukat ansiot on
hyppysistä pantu suuhun,
ettei edes koristeita
oltu saatu joulupuuhun.

Mutta mitä ihmettä nyt
yöhön myöhään viipyy Pukki?
Tähän aikaan viime vuonna
ylimmillään ilo kukki...

Joulukoettelemus.

Ikävissään kultakutri
äidin kaulaan kädet kiertää:
„Miksi ei jo Pukki tule?“
Kyynelhelmet esiin viertää...

Vastata ei emo osaa,
on vain aatos harmaahapsen:
Joudu, Pukki, aurinkona
kuivaa kyynel orpolapsen...

Mutta yhä Pukki viipyy,
äidin syliin lapsi nukkuu,
ensi kerran pettyneenä
epätoivonmereen hukkuu...

Äiti Helmen vuotehelle
kantaa, katsoo, syvään huokaa:
Usko Luojaan toimekkaalle
huomeneksi saattaa ruokaa...

Ja nyt Kaste-Helmi kiltti
unen utumailta kulkee,
punalakki tonttuparvi
hänet piirin keskeen sulkee.

Ruokatarjottimen muuan
kaappaa, vie sen Helmen eteen,
mut ei annakaan hän ottaa;
silmit tytin hukkuu veteen...

Ilkkuen noin tonttulauma
kiusaa kultakutri-parkaa...
Huutaa Helmi... Havahtuu ja
itkein äidin syliin karkaa.

Unen häijyn kertoo... Äiti
silloin virkkaa: „Unes tätä
tiesi, että... katsos pöytään,
poistunut on nälän-hätä!“

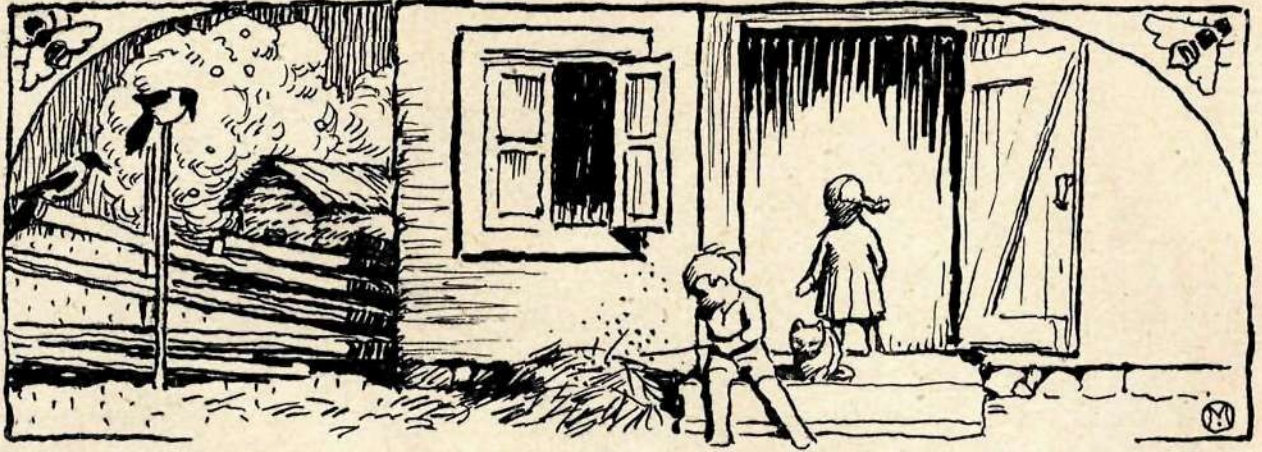
Erehdyksen tähden Pukki
eilen eksyi harhateille,
aamulla nyt kävi tuoden
odotuksen palkan meille...“

Ja nyt kiltin Kaste-Helmen
olennosta loistaa ilo;
on kuin luonto sateen jälkeen,
kun sen kultaa päivänkilo...

Kuusert Raimulainen.

Eeron kärpäset.

Heinäkuun helle väreillä ilmassa ja aamuurinko paistoi kirkkaasti Saastamon mökin portaille, joilla kissa vinot silmäraot ummussa pesi kasvojaan vuoroin kastellen kypäläänsä kielellään.

Kaksi harakkaa oli täydessä touhussa portaitten vieressä, josta ennenkin oli niin monta herkkupalaa saatu. Nyt ne siinä keskenään hiljaa haastellen vähän moitiskelivat muoria, kun ei se tänä aamuna vielä ollut heittänyt mitään likäläjään. Vahvat nokat penkoivat kuitenkin vanhoja jätteitä, ja väliin linnut nauraa räkättivät, kun toinen tai toinen oli jotakin löytävinaan.

Oven sarana narahti. Harakat pyrähtivät lentoon kuivan lahnanevän pudotessa toisen nokasta. Aitan katolta ne taas räkättäen katselivat, kun mökinmuori tyhjensi likasangon portaitten viereen. Siipiään räpyttäen olivat ne jo valmiit taas rientämään katetulle aterialle, kun vain muori jälleen pujahti ovesta sisään.

Raolle jääneestä ovesta tulee jo näkyviin Eeron liinatukka. Harakkain aamueine taas keskeytyy. Poika asettuu portaille mirriä hyväilemään, ja mirri hyrrää tyytyväisenä koukistaen selkäänsä ja heiluttaen hiljaa häntää. Harakat räkättävät aidalla. Hypähtävät taas maahan. Eeroa eivät ne pelkää hänen mirriä siinä silitellessään. Uskaltaapa toinen harakoista jo vallan likakasan laitaan siepaten sukkelaan särensilmän päineen, luineen ja lähtee samalla pakoon. Toinen lentää jälestä toivoen saavansa osansa saaliista, kun ei itse niin likelle uskaltanut.

Eero siirtyi lähemmäksi likakasaa, joka oli harakoille niin houkutteleva. Pikkupojan silmät alkoivat tutkia, mitä kaikkea tuossa harakkain aterioidenpaikassa oli mielenkiintoista. Ja olipa siellä koko pikkumaailma elollisia olentoja. Pörräinen siinä tyytyväisenä tonki ja toinen vieressä selällään piehtaroi. Eero haki pienen kepin ja auttoi sen taas jaloilleen. Silloinpa siihen vasta elämää ilmestyikin! Sadottain kärpäsiä, hetkeksi herkkunsa jättäen, lennähti kasan takimaiseen laitaan. Eero seurasi tarkasti pörräisen puuhia, kun se siinä varovaisesti koipiaan kohotteli ja allapäin taas eteenpäin kulki. Kärpäset alkoivat kuitenkin vetää yhä enemmän huomiota puoleensa. Eero koetti laskea, kuinka monta niitä siinä olisi. Pitkälle hänen laskutaitonsa ei vielä riittänyt. Kymmeneen hän osasi. Ja hän luki monet monituiset kerrat aina kymmeneen saakka, vaikka kärpästen alituiset siirtymiset paikasta toiseen aina sotkivat lukemisen. Kuinka monta kymmenlukua Eero saikaan syntymään, siitä hän ei itsekään selvillä päässyt. Mutta hirmuisen paljon kärpäsiä vain siinä oli, ja suunnaton surina syntyi joka kerta, kun Eero kepillä niitä vähän hätyytti. Olipa tavallisten pienten kärpästen joukossa joitakuuta oikein isojaakin, joitten vihertävä selkä ja punertava pää niin somasti kiilsivät päiväpaisteissa.

Portaitten viereinen ikkuna aukeni. Eero tunsu kahvinhajun, ja sen tunsivat kärpäsetkin, koska moni niistä kohosi lentoon ikkunaan päin. Liisa tuli portaille hakemaan pikkuveikkaa suurukselle tarttuen hänen käsivartensa.

»Älä nyt,», virkkoi pikku-Eero, »minä ensin näytän, kuinka paljon kärpäsiä tuossa likakasassa on.»

Eero huiskutti kepillään. Syntyi suunnaton surina. Kohosi musta pilvi kärpäsiä, joista monet kahvinhajun houkuttelemina lensivät ikkunasta sisään.

Liisa vei Eeron pöydän ääreen, ja äiti istui vastapäätä tehden lapsille voileivät. Kärpäset olivat yhä Eeron mielessä hänen leipäpalasta haukatessaan. Voilautasella ja leipäkorissa niitä kuljeskeli useampia.

»Ei täällä kuitenkaan ole niin paljon kärpäsiä, kuin tuolla likakasassa», tiesi Eero kertoa.

»Syö nyt vain rauhassa; kyllä kärpäset pitävät huolta omista asioistaan», ojensi äiti.

Eero ei kuitenkaan malttanut olla karkoittamatta niitä voilautaselta. Asettuipa muudan pieni mustajalkainen hänen omalle voileivälleenkin.

»Pois! Syö sieltä likakasasta!» Eero rypisti silmäkulmiaan ajaessaan tuon tungettelevan kärpäsen matkoihinsa.

Kärpäsiä alkoi tulla yhä enemmän. Pian niitä vilisi siinä voiaastian ja leipäkorin ympärillä tehden Eerolle yhä vain kiusaa.

»Mitä sinä nyt kärpäsisistä välität», puuttui asiaan Liisakin.

»Kas, kuin paljon sokerilla on kärpäsiä», sanoi taas hetken päästä Eero silmät suurina.

»Pistä Liisa sokerit kaappiin», virkkoi äiti, »niin Eero saa rauhassa syödä.» Eero ehti kuitenkin nähdä, että monet kärpäset siinä astua sipsuttelivat sokeripalasta toiseen, niin että rasia oli aivan mustanvalkean kirjavana.

Syönnin jälkeen meni Eero jälleen mökin portaille katselemaan likakasan pikkumaailmaa, jossa oli niin paljon mielenkiintoista. Harakat taas lähtivät lentoon nauraa räkättäen mennessään. Eero haki keppinsä, jonka oli heittänyt nurmikolle. Jäi portaille odottamaan, että taas keräytyisi oikein paljon kärpäsiä. Ja sitten nousi jälleen riemu, kun kepillä säikäytti ne lentoon, että suhisi ja surisi. Pörräiset vain eivät Eeron kepeistä paljoakaan välittäneet.

Tervolan huvilassa oli aamiainen syöty. Liisan ja Eeron vanhempi sisar, Elsa, korjasi astiat pöydältä kantaen ne keittiöön, jossa sitten ne pesi yhdessä Saaran kanssa. Tohtori Tervola lähti kohta aamiaisen jälkeen sairasmatkalle pitäjälle. Rouva meni puutarhaan ahertelemaan marjapensaitten luona.

Hetken kuluttua hän taas nousi mennäkseen puhumaan Saarelle päivällisestä. Hän katkasi vain vähän dillillä läheiseltä saralta suunnaten sitten askeleensa keittiöön.

Elsa likasanko kädessä astui alas keittiöportaita matkalla likakaivolle, joka oli siinä lähellä kuusiaidan takana. Päästyään ensimmäisen sireenipensaan kohdalle Elsa kallisti sankonsa tyhjentäen sen sisällyksen sireenin juurelle.

»Mitä Elsa siellä tekee?»

Elsa hämmästyti kuullessaan tohtorinnan äänen, mutta sanko oli jo tyhjentetty. Elsa ei ollut tohtorinnaa ollenkaan huomannut. Arveli vain voivansa näin salaa tyhjentää likasangon puolitiehen, ettei tarvitsisi likakaivolle asti kuljettaa.

Tohtorinna tuli likemmäksi. Kalanruodot ja munankuoret ynnä monet muut rippeet sireenin juurella ilmoittivat selvästi, mitä Elsa oli tehnyt. Tohtorinna varoitti Elsaa

sormea kohottaen, ja nuori sisäkkö punastui tottelemattomuuttaan ja laiskuuttaan.

»Mitä tohtori sanoisi, kun näkisi Elsan menettelevän tuolla lailla!»

Munankuoret siinä niin valkeina kiilsivät, että Elsan silmiin oikein pisti. Kun sattui vielä olemaan kalanruotojakin sangon pohjalla. Niitä hän ei ollut muistanutkaan. Olisihan sitten toki kantanut astian perille asti.

»Elsan on siivottava nyt heti kaikki puhtaaksi, ettei näy merkkiäkään sireenin juurelta.» Tohtorinnan ääni oli lempeä, vaikka sanoissa olikin vakava sävy. »Eikö Elsa tiedä, minkä vuoksi ei saa heittää likavettä mihin hyvänsä heti portaitten läheisyyteen?»

Elsa katsoi avoimesti emäntänsä kasvoin tähän jatkaessa: »Liassa kehittyi helposti kaikenlaisia taudinsiemeniä. Kun likakasa on vallan avoinna talon lähellä, niin kärpäset, paarmat ja muut hyönteiset menevät sinne tallustelemaan, tahravat jalkansa ja suuosansa liassa ja tulevat sitten sipsuttelemaan leipäkoriin, voilautaselle ja sokeriastiaan kuljettaen usein taudintartuntaakin mukanaan.»

Elsa ei ollut koskaan siitä kuullut. »Ota nyt pian pikkanen luuta keittiön kuistista ja siivoa kaikki jätteet tarkkaan pois sireenipensaän juurelta.»

Tohtorinna meni puhuttelemaan Saaraa kehottaen häntä pitämään silmällä, että Elsa vie kaikki perkeet ja likavedet likakaivoon. Elsalla puolestaan oli koko työ ennenkuin sai kaikki ruodot ja munankuoret kootuksi sireenin lukuisten vesojen välistä.

Hetken kuluttua oli tohtorinna likakaivon luona tarkastamassa sen kuntoa. Hän nosti kannen auki ja katseli kai-von sisällystä. »Katso nyt, Elsa, mikä elämä likakasassa aina pyrkii olemaan.» Elsakin kurkisti kaivoon, jossa mateli toukkia ruuanjätteitten seassa. Häntä oikein puistalti niitä nähdessään. »Tuollaista siivoa sinä olisit synnyttänyt tuohon sireenin juurellekin kaatamalla likavedet sinne!» virkkoi tohtorinna. Elsa hävetti.

Tohtorinna kehotti Elsaa heittämään keräämänsä jätteet kaivoon. Elsan niin tehdessä pyrähti sieltä muutama paarma ja kärpänen lentoon. »Siinä nyt näet, mitä tavaraa kärpäset sitten tuovat ruoka-astioihin, kun saavat likakasassa ryvettyä.» Tyttöä oikein inhoitti hänen ajatellessa, että samat kärpäset sitten tahransivat sokerit, jotka hän kahviin panee.

»Haepa nyt Saaralta kupillinen petroleumia, niin kaadetaan kaivoon, että toukat kuolevat, eivätkä kärpäset tänne tunge, kun tuntevat hajun.» Elsa toi kupin lamppuöljyä ja tohtorinna heitteli sitä sinne-tänne likakaivon vieläkin lisäen: »Muista nyt, että tuot kaikki likavedet tänne ja pidät kannen aina suljettuna, jotteivät kärpäset siihen pääsisi.» Elsa lupasi tehdä niin.

Kun päivemmällä katettiin päivällispöytä tohtorinna vielä huomautti, että heille oli hankittu kannellinen maitokannu ja kerma-astia sekä kannellinen voirasia juuri sen vuoksi, että kärpäset likasine suosineen ja jalkoineen pysyisivät ruokatavaroista loitolla. Ja olihan Elsa nähnyt, että leipäkorikin aina peitettiin tuollaisella pienellä vaatteella, jonka laitoihin oli neulottu painavia lasihelmiä, ettei tuuli veisi sitä mukanaan, kun kesäiseen aikaan aterioitiin avoimella parvekkeella.

Kun Eero seuraavana aamuna heräsi, pilkisti aurinko jo kauniisti tuvan ruutuun.

oli huolissaan pikkupojastaan ja lähetti Liisan sanomaan Elsalle, että pyytäisi tohtoria tulemaan Eeroa katsomaan. Kun tohtori päivemmällä astui veräjältä pihalle, lensi kaksi harakkaa portaitten vierestä. Hänen silmänsä pisti heti, että mökin oven suulla oli likakasa.

Tutkittuaan Eeroa tohtori huomasi hänessä olevan punataudin. »Hän on varmaankin saanut tartunnan jostakin liasta», päätteli tohtori. »Näin kesäkuumalla täytyy olla hyvin varovainen. Saa olla syömättä marjan raakaleita. On pidettävä huolta siitä, että vain puhtain käsin aterioidaan. Myöskin kärpäset ja muut sellaiset voivat likälajista kuljettaa tartuntaa ruuillemme.» Tohtori oli huolestuneen näköinen. Pojalla oli näet kova kuume, ja verta oli näkynyt ulostuksissa.

Samassa juolahti hänen mieleensä, että mökin portaitten vieressä oli likakasa. Tohtori nuhteli siitä ankarasti Eeron äitiä. Kuinka hän ei pitänyt parempaa siivoa juuri omien portaitten lähimmästä ympäristöstä?

»Siinähan Eero aina istuu ja kuuntelee kärpästen surinaa ja on niin mielissään, kun niitä on oikein paljon», kertoi Liisa.

»Siinä on poika voinut tartunnan saada», sanoi tohtori. »Mutta kun on likakasa aivan ikkunan alla, niin ei ole mikään ihme, että kärpäset sieltä kuljettavat tahrantuneissa jalossaan kaikenlaisia saastaa ruokiin. Kenen on sitten syy, kun lapsia ja aikaihmissiäkin sairastuu punatautiin ja sen semmoisiin vaikeisiin vatsatauteihin?»

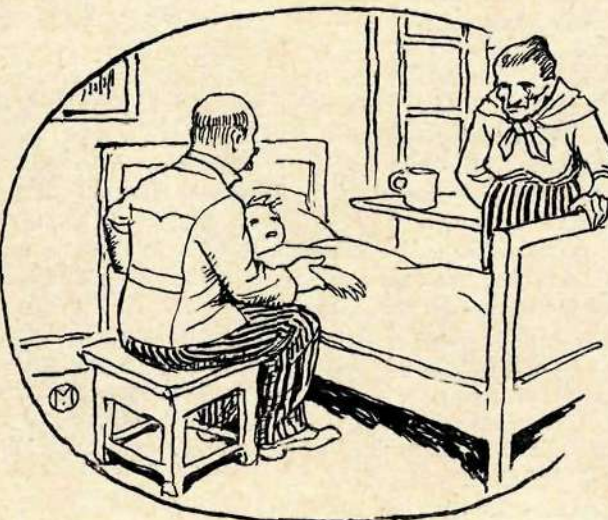
Lasten äiti oli hämillään, eikä vastannut mitään. Tohtori antoi määräyksensä Eeron hoidosta sekä käski likakasan ainiaksi hävitettäväksi portaitten vierestä. Paikka oli hyvin puhdistettava ja riputettava siihen kalkkia, että likaisuus häviäisi ja ilkeä haju sen mukana.

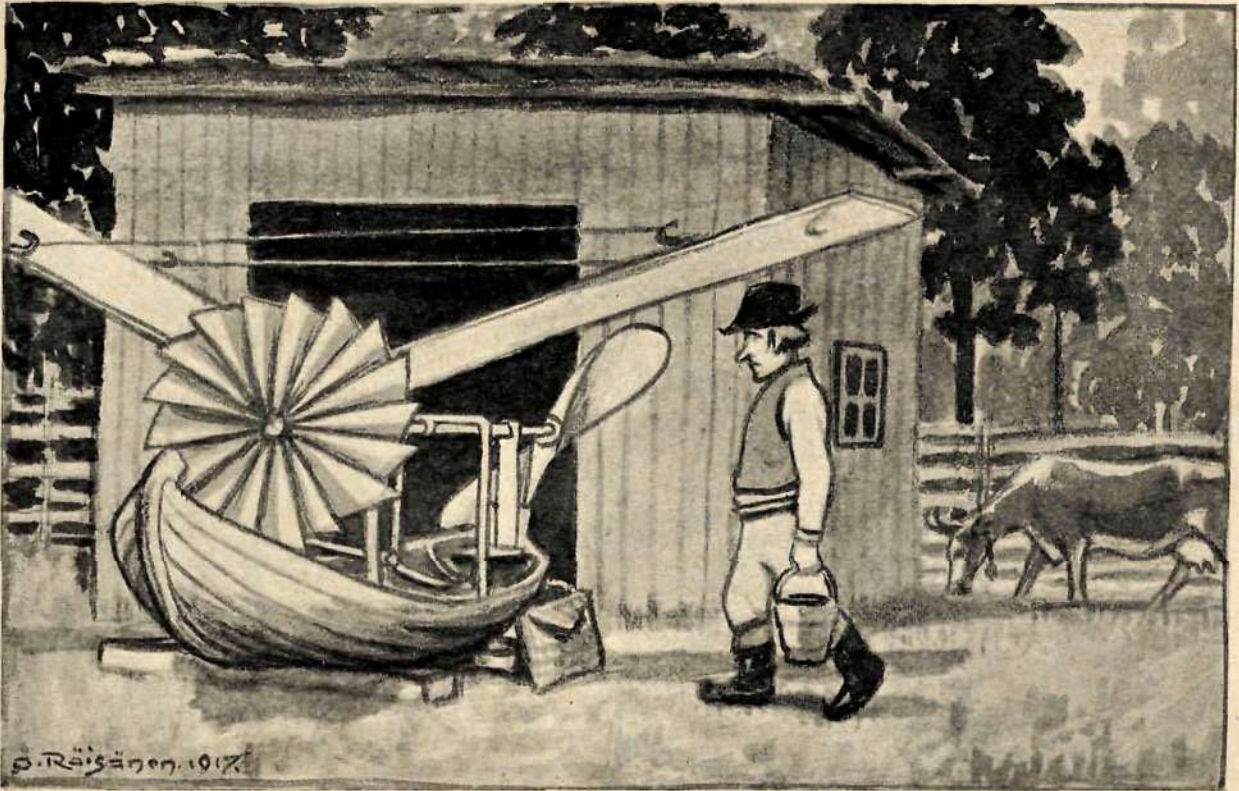
Pari päivää myöhemmin sairastui Liisakin samaan tautiin. Lapsen olivat toista viikkoa vuoteen omana. Pikkueero oli eräänä päivänä niin huono, että oli heittänyt henkensäkin. Ankarat poltot ja alituinen jano kiusasi lapsiraukkoja. Monta päivää saivat he syödä vain kauravelliä ja juoda kylmää teetä ilman sokeria.

Kun lapset vihdoin taas tervehtyivät, meni Eero katselemaan omaa mielipaikkaansa portaitten vieressä. Mutta pitkäksi kävi pojan naama, kun likakasa oli poissa ja portaitten ympäristö kalkin peittämänä. Ei ollut yhtään kärpää enää siinä, eikä pörräisiä näkynyt. Harakat kuuluivat nyt haastelevan takapihalla.

Mirri tuli kuitenkin Eeron toveriksi, ja yhdessä siinä nyt paistattivat pojan kalpeita poskia. Kärpäsen surina häipyi mielestä. Eero oppi leikimään puhtaalla pihamaan nurmikolla, jossa laitteli peltoja ja niittyjä ja väliin piti yhdessä Liisan kanssa talkoita, kun oli korjuunaika käsissä.

Max Oker-Blom.

Mullilan Mansikin ilmapurjehdus.

Mullila oli pieni torppa kaukana sydänmaan lammin rannalla. Lähimpään ihmisasuntoon oli siitä vähintäänkin peninkulman matka soita ja rämeitä, joita pääsi kulkemaan vain pitkospuita tarkasti seuraten. Torpassa asui mies vaimonsa kanssa kahden, sillä heillä ei ollut yhtään lasta.

Matti — se oli miehen nimi — oli innokas keksintöjen tekijä. Mullilassa olikin sellaisia laitoksia ja koneita, joita ei muualla ollut. Hyvin oli hän niissä onnistunutkin muissa paitsi ikiliikkujan tekemisessä. Matti oli näet saanut kuulla, että on luvattu miljoonan markkaa sille henkilölle, joka keksisi koneen, joka voisi liikkua aina käyttämättä siihen mitään voimaa. Matista oli sen keksiminen aivan yksinkertainen asia. Hänestä tuntui, kuin koko maailma olisi sangen tyhmä ja kaikki viisaus olisi kokoontunut hänen — Mullilan Matin päähän.

Neljä vuotta rakensi Matti ikiliikkujaansa, ja uteliaita ihmisiä oli aina hänen työtään katsomassa. Ja kun kone oli ulkonaisesti valmis, vakuutteli Matti, ettei se ole enää muuta kuin sielua vailla. Mutta niin se kuitenkin kävi, ettei Matti saanut ikiliikkujaansa sielua, ja hänen täytyi katkerin mielin ja ihmisten ivatessa luopua aikeestansa.

Tämän häpeän tahtoi Matti poistaa toisella teolla. Hän oli kuullut, että ihmiset ovat jossakin valmistaneet laitoksia, joilla voi lentää ilmassa. Sellaisen hän ainakin voi tehdä, sillä hän oli jo sentapaista hiljakseen ajatellutkin. Mutta tämän aikeensa päätti Matti pitää salassa niinkauan, kunnes hän on tullut vakuutetuksi onnistumisestaan. Siitä syystä laittoi hän katoksen sydänmaalle, jossa ei ollut kenenkään liikettä, ja siellä yksinäisyydessä hän lentokoneettansa näperteli.

Kone valmistui valmistumistaan. Siinä oli suuret siivet, tuulimoottori, joka pyöritti potkuria ja vipusin, jota pai-

namalla moottori alkoi toimia. Alimmaisena oli vene järveen putoamisen varalta, ja siinä päätti istua Matti itse.

Oli kirkas heinäkuun aamu. Matin lentokone oli valmis lähtemään koematkalleen. Siinä oli tuoreita heiniä vuoteeksi, vettä sangollinen juotavaksi, kontti evästä täynnä ja paljon muuta matkalla tarvittavaa tavaraa.

Viimeiseksi päätti hän käydä noutamassa rakkaan Maijastiinansa katsomaan lähtönsä. Sillä kukapa tiesi, kuinka kauan sattuisi viipymään.

Mutta silläaikaan Mullilan Mansikki, joka joka päivä oli uteliaana seurannut isäntänsä hyörinää sydänmaalla, päätti käydä lähemmin tutkimassa työpaikkaa. Vesi valui Mansikin suuhun nähdessään tuoreita heiniä, vettä ja kaikenlaista syötävää yhdessä kasassa. Ota, syö ja juo, surahti Mansikin aivoissa. Suuhunsa saadakseen Mansikki kapusi lentokoneeseen. Mutta siinä hän astuikin vipuimelle — Prr... prr... prrrrrrr... Silloin se lähti! Mansikki luiskahti syrjälleen veneeseen eikä uskaltanut liikahtaa.

Juuri kuin Mansikki lähti lentomatalleen, saapuivat Matti ja Maijastiina paikalle. Kiukustuneena riuhoi Matti tukkaansa, lausui tukon voimasanoja ja hyppi paikallaan nyrkit puristettuina.

Ei auttanut. Mansikki eteni etenemistään pohjoista kohden eikä lopulta näkynyt kuin pienenä pääskysenä, ja viimein se katosi kokonaan.

Viimein lauhtui Mattikin ja oli hyvillään, että oli kyennyt valmistamaan lentokoneen. Saadakseen Mansikin ja koneensa takaisin, päättivät Mullilan asukkaat viedä siitä seuraavana sunnuntaina kirkkoon kuulutuksen.

Venehojan talon väki oli heinäniityllä. Kun se huomasi lentokoneen, luuli se, että on syttynyt sota ja että lentokoneesta tiputetaan pommeja taloihin ja kartanoihin, jotka siten palavat poroksi.

Ei muuta kuin isäntä edellä, sitten emäntä, pojat ja tyttäret, piit ja rengit ja muu heinäväki perässä kiireen kauppaa juoksemaan pihaan pelastamaan irtainta omaisuutta, mikä kannettiin neljän kilometrin päähän vuoren luolaan.

Mansikki jatkaa matkaansa huimaa vauhtia kovan etelätuulen puhaltaessa. Heinäväki toisensa perään jää jälkeen ja kaikkien niiden keskuudessa syntyy hirvuisen meteli ja sekamelska.

Viimein tulee ilta ja tuuli tyyntyy. Mansikki on jo seitsemänkymmenen peninkulman päässä Mullilasta, Lapin tunturimailla. Tunturijärvellä oltiin nuotalla. Juuri kun nuottamiehet olivat apajansa kiertäneet, saapui siihen Mansikki lentokoneellansa. Ja miten se lienee sattunutkin koskettamaan vipusimeen, kun kone seisattui ja Mansikki putosi koneineen keskelle apajaa.

Syntyi kauhea säikähähdys. Nuottamiehet eivät joutaneet ottamaan nuottaansa pois, eipä edes veneitensä siitä irrottamaan, vaan hyppäsivät suinpäin järveen ja uivat rannalle. Kotiin mentyään he kertoivat paholaisen lentäneen heidän nuottaansa ja ettei nuottaa saada pois, ellei haeta pappia avuksi.

Pappia lähdettiin hakemaan. Aamu tuli. Tuuli puhalteli pohjosesta. Siinä kompuroidessaan sattui Mansikki koskettamaan taasen vipusimeen. Prr... prr... prrrr... Ja lentokone oli ilmassa. Hyvää vauhtia läksi se kiitämään etelää kohden.

Vähän ajan kuluttua saapui pappi. Mentiin nuottaa pe-

lastamaan. Mutta paholaista ei kuulunut ei näkynyt. — Kyllä se voi sukeltaakin — arveltiin. Kyllähän pahalla konsteja on.

Ruvettiin vetämään nuottaa pois. Pappi seisoi koko ajan köysiveineessä katse tarkasti luotuna apajaan. Nuotan perät lähenivät veneitä. Ja paholaisen täytyi tietysti olla siellä. Nuottamiehet vapisivat, ei kukaan hiisku mitään. Viimein pappi nostaa perät veneeseen. Ja siellä oli — kiiski.

Mutta nuottamiehet eivät uskoneet, että se oli oikea kiiski. Kyllähän pahalla muotoja on — sanottiin. Lopulta se kuitenkin papin kehoituksesta laskettiin järveen.

Mansikin matka sujui koko ajan mainiosti Heiniä riitti syödä ja vettä juoda, Matin eväisiin ei se koskenut.

Paluumatkallaan näki Mansikki taasen hämmästyneitä heinäntekojoukkueita ja ilmaan töllisteleviä ihmisiä.

Mullilan Matti oli juuri lähdössä kirkolle kuulutusta viemään Mansikin ja lentokoneensa katoamisesta, kun alkoi kuulua hienoa surinaa. Eikä aikaakaan, kun Mullilan tuvan eteen tulla töksähti itse Mullilan Mansikki aivan terveenä ja pyöreänä. Lentokonekaan ei ollut ollenkaan vioittunut. Mansikki oli näet syntymäseudulleen tultuaan ruvennut enemmän liikkumaan veneessään ja siinä sattunut koskettamaan vipusimeen. Se sattui juuri Mullilan kohdalla, ja lentokoneen moottori seisattui. Silloin putosi Mansikki alas koneineensa.

Suuri oli Matin ilo, suuri riemu koko Mullilassa. Sylet levällään juoksi Matti Mansikin luo ja syleili sitä suu leveänä. Saapui siihen Majjastiinakin. Ja yhdessä mairiteltiin Mansikkia, joka oli tehnyt ensimmäisen koematkan Matin lentokoneella.

Gemeli Etelälähti.

Lallon ensimmäinen meriretki.

(Historiallinen kuvaus pakanuuden ajalta.)

On varhainen kevät-aamu. Pohjanlahden laineet lipattivat länsituulen tuomina vasten Saaren rantakiviä. Mutta ei huomannut Saaren sankari aamun ihanuutta, ei kuullut lintujen laulua. Hän puuhasi sotapurttensa lähtöä, tuon kauniin lohikäärme-laivan¹⁾, joka oli niin monet sankariretket tehnyt. Ja kun kaikki oli valmiina, huusi hän pojalleen: »Lallo hoi, onko jousesi kunnossa, onko nuolia riittämään, onko valmis sotisopasi? Kohta nostaa Saaren laiva purjeensa ja lähtee kiitämään Vuojonmaata²⁾ kohden. Lienenkö sinussa nyt miestä matkaan!

Loistavin silmin juoksi Lallo isänsä luo näyttämään, miten hyvässä kunnossa hänen varustuksensa olivat. Lallo oli vasta 14-vuotias, ensi kerran pääsi hän nyt mukaan kaupparetkelle Vuojonmaalle. Ei ihme, jos Lallon rinta kohoili ja käsi tapaili miekan kahvaa. Oli todentotta suurta, kun sai tuntea itsensä mieheksi — niin mieheksi, ja Lallo suoristi jykevää vartaloaan. Muut pääsivät matkaan vasta kun oli parranhaivenia leuassa, mutta hän, Lallo, pääsi jo 14-vuotisena, — mutta hänpä olikin Saaren sankarin poika.

Onnen huumeessaan ei Lallo huomannutkaan, kun jo purjeet puhtaan-valkoisina kohosivat. Pikaiset hyvästit äidille, pikkusiskolle ja muille rantaanjäville. Muutama kolahdus ja noin! — lohikäärme-laiva keinui aalloilla.

Tämä oli tavallinen jokakesäinen kaupparetki Vuojonmaalle, mutta se muodostui samalla aina sankariretkeksi, sillä harvoin sattui, että merirosvot jättivät hätyyttämättä. Siksi lähdettiin retkelle kuin konsanaan sotaan. Vuojolaiset eivät tosin koskaan rosvoilleet ja harvoin sitä enää Ruotsin miehetkään tekivät, mutta Jomsborgin³⁾ viikingit, — varjelkoon metsien henget heistä! — — —

Päivät ja valoiset kevät-yöt purjehdittiin nyt yhteen menoon. Ja Lallo hän katseli, ihmetteli ulapoiden avaruutta, matkan pituutta, saaria, kallioita, niin kaikkea, kaikkea.

¹⁾ Sen kokka kuvasi lohikäärmeen päätä.

²⁾ Vuojonmaa = Gotland.

³⁾ Jomsborg oli Itämeren etelärannalla.

Usein harhailivat hänen silmänsä kaukaisuudessa, sillä hänestä tuntui, että olisi hyvin miehekästä, jos hän, Lallo, ensimmäiseksi keksisi rosvo-purrin taivaanrannalla. Mutta sitä ei vain sinne ilmestynyt ja Lallo alkoi tulla kärsimättömäksi, — eikö hän siis saisikaan tapella!

Oltiin jättämässä Ahvenan saaristo. Kuljettiin riin läheltä Lemböten saarta, että siellä oleva pieni kirkko näkyi vallan hyvin. Semmoista ei Lallo ollut ikinä nähnyt. Ihmeissään hän kysyi lähellä olevalta Tursoilta: »Mikä kumma se tuolla töröttää?»

»Se on valkean haltian asunto. Sinne purjehtijat tavallisesti pysähtyvät lepäämään. Mutta Saaren sankari poikkeaa sinne vain hätätilassa, myrskyn ahdistamana, sillä hän vihaa valkeata haltiaa ja hänen pappiaan.»

Lallo näytti miettivän. Sitten hän kysyi: »Oletko koskaan nähnyt valkeata haltiaa?»

»Olen. — Kerran. — Myrskyn suojaan asetuimme tuonne saarelle. Silloin, isäsi tietämättä, kävin valkean Kristuksen majassa», vastasi Turso kuiskaten.

»Sano, miltä tuo näytti!» Ja Turso kertoi: »Valkea Kristus seisoi majan perällä naulanlävistämät kädet leväällä. Pükkiseppel oli repinyt rikki hänen otsansa. Vertavuotava pää oli vaipunut rinnoille, mutta silmissä oli sittenkin niin lempeä katse.»

»Sankarilta ei hän siis ainakaan näyttänyt», virkkoi Lallo pilkallisesti, nosti ylpeästi päätään ja lähti. Mutta Turso jatkoi itsekseen: »Sankarilta hän ei näyttänyt, ja sittenkin minusta tuntui, että hän oli sankari. — Siitä asti olen kunnoittanut valkeata Kristusta.»

Onnellisesti oli saavuttu Vuojonmaalle. Ja Lallo oli kummastellen, suuresti kummastellen katsellut Visbyn kauppahuoneita, kirkkoja, luostareita, vallituksia, laivoja, ihmisiä. Oli aivan kuin ei kaikki uusi mahtuisi yht'aikaa mieleen. Mutta nyt oli kaupat tehty, Saaren lohikäärme-laiva nosti purjeensa ja lähti kotimatalle. Kauaksi ei kuitenkaan ehditty, kun yht'äkkiä, ihan odottamatta niemen

kainalosta hyökkäsi monta pientä venettä, jotka tarrautuivat erottamattomasti laivan kupeeseen. Silmänräpäyksessä olivat Saaren miehet sotajalalla. Syntyi hurja taistelu. Lallo tapaili keihästään. No — nyt! ajatteli hän. Mutta samassa hän huomasi, että köysi kiertyi yhä lujemmin hänen vyötäisilleen. Nykähdys — ja hän tunsu syöksyvänsä meren syvyyteen. Sitten kaikki häipyi, hiljeni hänen ympärillään.

Kun Lallo vihdoin — omasta mielestään hyvin pitkän ajan kuluttua — heräsi, huomasi hän makaavansa varjagi¹⁾-laivan kannella ja hänen ympärillään liikkui parrakkaita miehiä, joiden puhetta hän ei ymmärtänyt. Silloin hänelle äkkiä selvisi, että hän oli joutunut merirosvojen vangiksi. Kaameat, sekaiset ajatukset täyttivät Lallon mielen. Yksi ajatus selvisi ennen muita ja se oli: »Minä vihaan kaikkia varjageita!»

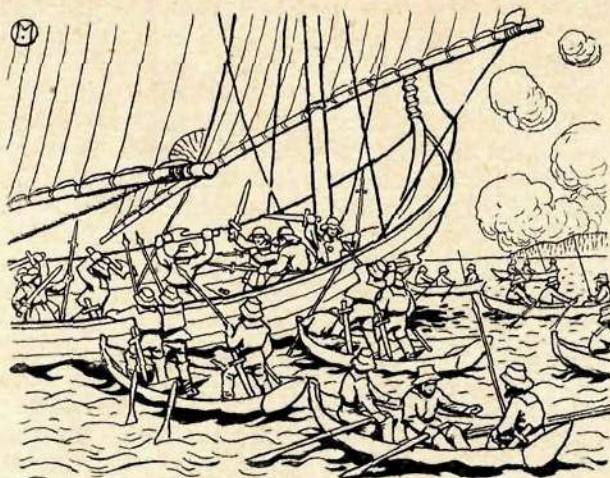
Mutta kun varjagit huomasivat Lallon heräävän, annettiin hänelle vähän ruokaa. Sitten työnnettiin hänet ilman muuta laivan sivuun soutopenkille. Jalkoihin pantiin kahleet, ja hän sai alottaa soudannan. Vasta hetken päästä ymmärsi Lallo, että hän, sankarin poika, oli nyt soutuorjana ja ääneensä täytyi hänen toistaa: »Minä vihaan kaikkia varjageita!»

Nämät sanat kuullessaan käänsi edessä istuva soutuorja äkkiä päätänsä ja kuiskasi: »Niin minäkin! Mutta puhumista me orjat saamme piiskaa. Minä olen ainoa suomalainen täällä, muut eivät puhettasi ymmärrä. — Sitten yöllä — — —» Enempää hän ei uskaltanut kuiskata.

Lallo souti muitten mukana, mutta ajatukset kulkivat kauaksi. Hän muisteli kotiaan uljasta Saarta, äitiä, isää, pikkusiskoja, Hallia, hevosia, jopa kartanon kiviäkin. Ja silloin viha ja miehekkyyks aivan huomaamatta kaikkosivat kauas, ja hän itki, itki niinkuin ainoastaan 14-vuotias lapsi voi itkeä, kun kaikkineen kaipaa vanhempiaan ja kotiaan, joista tietää olevansa ehkä ijäksi erotettu, ja kun lisäksi surkea orjan kohtalo on edessä.

Päivät kuluivat yksitoikkoisessa, yli voimien menevässä soudannassa. Öisin sai sentään jonkun aikaa levätä, ja silloin oli myös tilaisuus vaihtaa ajatuksia tuon suomalaisen orjan Keivon kanssa. Surullinen oli Keivonkin elämäntarina. Oli lähdetty Hämeestä oikein miehissä merikalaan. Varjagit yllättivät yöllä. Miten kävi toisten Hämeen miesten, ei Keivo tiennyt, mutta hän oli saanut olla jo vuosia näitten rosvojen soutu-orjana. Soutaa Novgorodiin, jonne joka kesä tehtiin kaupparetki, ja jonne nytkin oltiin menossa; nähdä matkalla kymmenet ryöstöt; soutaa taas syksyllä Norjaan orjamerkkinoille, jonne ryöstetyt tavarat vie-

¹⁾ Warjagi = muinais-skandinaviaalinen retkeilijä.

tiin; semmoisia olivat nämät vuodet Keivolle olleet. — — Vihdoinkin, viikkojen kulluttua, saavuttiin Novgorodiin. Orjat eivät juuri päässeet laivasta poistumaan, mutta sittenkin tuntui olo Lallosta hupaisemmalta. Ei ollut raskasta soutoa, ja voi sitä ihmisvilinää, mikä täällä vallitsi näin markkina-aikana! Kymmenet kansat yhtyivät täällä. Tuossa loistavasti puettu etelän mies, tässä nahkoihin kääritty puoliraakalainen. Ja sitä tavarain paljoutta ja kirjavuutta! — Keivo, joka joskus pääsi kaupungille, kertoi lisäksi yhtä ja toista ihmeellistä. Eräänä päivänä hän kertoi, miten suurella Vetshe-torilla, jonne Novgorodin asukkaat kellon soitolla kutsutaan asioita päättämään, oli syntynyt tappelu. Posadnikka¹⁾ ehdotti, että lähetettäisiin väkeä verottamaan Jugran maata, joka oli hyvin kaukana, Vienan maan ja Turjan rannan takana. Toiset kannattivat ehdotusta, mutta toiset vastustivat jyrkästi, sillä — sanoivat he — Jugrassa on kamalia noitria, jotka voivat nostaa sellaisen hirmumyrskyn, että taivaasta sataa yksin poron vasikoitakin. Kuka sinne uskaltaa! Ja kiihkossaan alkoivat puolueet tapella.

Mutta hetken vain tämä uusi ja ihmeellinen täytti Lallon mielen. Koti-ikävä kohosi kahta kauheampana, samalla kun toivoksetkin vapautumisesta alkoivat häipyä. Niin, hänen täytyi usein, hyvin usein itkeä yksin ollessaan. Vain Novgorodin kesäyön taivas näki hyljätyn orjapojan kyneleet.

Vihdoinkin lähdettiin paluumatkalle. Ja Keivo kertoi lähtiessä, että varjagit ovat kiukuissaan, kun saivat ostaa vain muutaman orjan. Ja kumma, ei palattukaan Nevaa myöten, vaan soudettiin Vuoksen suulle ja lähdettiin sitä tietä Suomenlahdelle. Vuoksi laski vielä silloin myöskin Viipurin lahteen, ja vilkas kauppatie kulki Viipurista — jossa siihen aikaan pyhän lehdon puut huminoivat pyhän lähteen ympärillä — Laatokalle. — Mutta kauas ei ehditty, ennenkuin varjagit kätkivät laivansa rantalepikkoon, kahlehtivat orjansa ja lähtivät laivasta, jonne vain yksi varjagi jäi vartijaksi. Keivo tiesi, että niiden mielessä oli taas ryöstöretki.

Hiljaa jutellen kuluttivat orjat aikaansa. Äkkiä kuiskasi Lallo: »Keivo, sinun kahleesi on kiireessä unohtunut aivan auki!» Keivo katsoi: niin todella olikin! Molemmat olivat nyt nukkuvinaan, mutta Keivo irrotti hiljaa jalkansa. Ja kun vartija pahaa aavistamatta nojasi laivan kokkaan, hyökkäsi Keivo silmänräpäyksessä hänen kimppuunsa ja syöksi hänet syvyyteen. Sitten hän alkoi kiireellä irrottaa Lallon kahleita, mutta nepä olivat lujassa, ei, ei, niitä ei saanut irti. Hän kävi välillä vapauttamassa muita

¹⁾ Posadnikka oli tasavallan virkamies.

orjia ja tuli taas Lallon luo, mutta turhaa, turhaa. — Met-
sästä kuului varjagien ääniä, ja Keijo jätti kiireesti laivan.
Lallo parka, miten suuri olikaan hänen pettymyksensä!

Varjagit olivat saaneet ryöstösaaliiksi vain kaksi naista.
Ja voi sitä vimmaa, mikä heissä nousi, kun näkivät laivan
tapauksen. Lallokin sai iskuja, kunnes melkein tajutonna
vaipui laivan pohjaan. Ja kun hänen ajatuksensa alkoivat
toimia, tuli yksi ajatus taas ennen muita: »Minä vihaan
kaikkia varjageita!»

Sitten alkoi kamala soudanta. Yöt päivät yhteen menoon.
Lähestyttiin jo Viipurin pyhää lehtoa. Mutta mitä nyt!
Laiva pysähtyi! Se ei mennyt eteen, ei taakse. Varjagit
tarttuivat tulistuneina itse airoihin. Mutta ei apua, laiva
pysyi paikallaan. Ilmassa suhahti jotain ja kaksi varjagia
kaatui nuolen lävistämänä. Kaikki katsoivat rannalle ja
näkivät, että rantapajujen suojassa joen molemmin puolin
oli vankka miesjoukko. Samassa huusi Keivo varjagien
kielillä: »Kädet ylös, rosvo, jos henkenne joltain merkitsee,
ken aseeseen tarttuu, on kuoleman oma!» — Varjagit näki-
vät taistelun mahdottomaksi ja antautuivat.

Karjalaisten riemulla ei ollut rajaa. Kauko, Karjalan
laulaja, tarttui oikein sylin Keivoon ja sanoi: »Ota, Hämeen
mies, ota koko saalis! Sinä se olit, joka vaimoni ja lapseni
pelastit.»

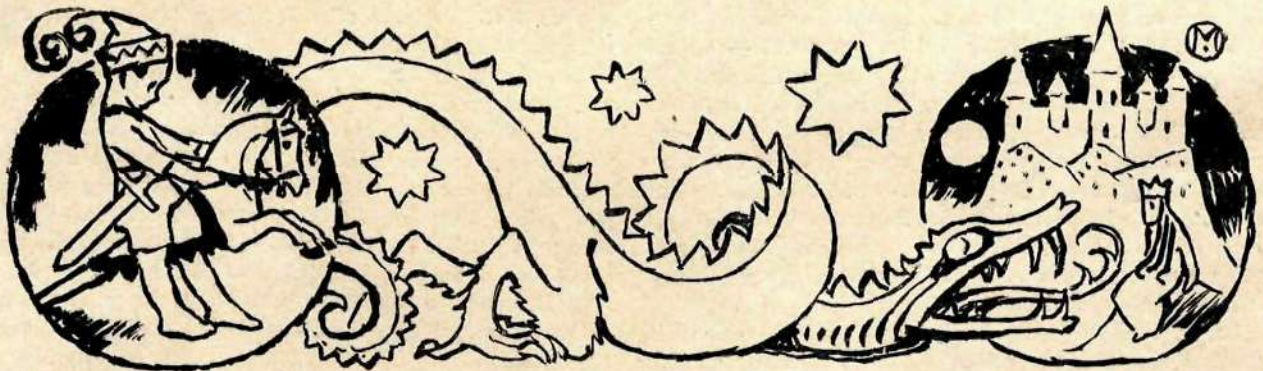
Mutta Keivo ei saaliista välittänyt, pyysi vain pientä
venettä ja evästä matkalle. Sitten hän lähti Lallon kanssa
rantatietä pyrkimään Hämettä kohti. — Päiviä kului, viik-
kojakin vieri. Jopa vihdoinkin olivat vanhoja vainoteitä
päässeet Vanajan suurelle selälle. Oli jo myöhäinen ilta ja
syyskesän pimeä teki tuloaan. Mutta Keivo ei enää malt-
tanut pysähtyä lepäämään. Eteenpäin yhä Raudun selälle

ja siitä Saarioislahtea pitkin Linnavuoren kupeelle, jossa koti-
kylän nokiset savupirtit sijaitsivat. — — —

Yötä myöten ratsasti Lallo ohi Raision, Maskun, Nous-
maan ja saapui vihdoinkin aamun suussa Saaren kartanolle.
Ihme ja kumma! — Pilvistäkö poika putosi! — Siinä äiti,
pikkusisko, miehet. — No jopa nyt, ilolla ei määrää! Mutta
isä! Miksei häntä näy! »Missä isä?» kysyy Lallo. — Kaikki
vaikenevat. Viimein äiti vastaa: »Isäsi jäi ijäksi sille retkelle,
jolta sinä palaat. Varjagin keihäs hänet tappoi.» — Vihan
välähdys näkyi Lallon silmissä, mutta pian se poistui kyynel-
tulvan tieltä. »Isä, isäkulta», vaikeroi hän. — — Uudestaan
ja yhä uudestaan piti Lallon nyt kertoa seikkailunsa ja ih-
meellinen pelastuksensa.

Mutta illan suussa, kun jo auringonlasku purppuroi me-
ren ulapan, tarttui Lallo pikku siskonsa käteen ja sanoi:
»Tule karsikkoon! Minä tahdon nähdä sen puun, jossa isän
henki asuu.» Käsi kädessä astelivat he nyt ylös kuusikko-
kummun rinnettä pyhään karsikkoon. Pikku sisko vei
Lallon komean kuusen luo, jonka rungon alaosa vasta hiljan
oli karsittu ja virkkoi: »Tässä kuusessa asuu isän henki. —»
Lallon pää painui alas. Sanomaton vakavuus ja pyhyys
täytti hänen mielensä. Hän jäi kuuntelemaan karsikon sy-
vän-juhallista kohinaa. Ja aivan oikein, nyt hän jo kuuli,
miten kuiskasivat isien henget karsikon kuusista: »Olet vii-
meinen vesa Saaren sankarisuvusta, joka alkunsa sai itse
ilmojen jumalasta. Käy isiesi jälkiä! Taistele heimosi va-
pauuden puolesta henkeen ja vereen asti.» — Lallo nosti
painuneen päänsä, vastasi: »Sen minä teen!» — Ja karsikon
kuuset virittivät sankarvirren, ja iltatuuli tuuditti meren
mainingeita auringonlaskun kullassa.

Hilda Huutuvuori.

Niilo haastaa

keppiläiselle:

Heppa, hei, ja heppa, hei,
nyt sun kultaan satuloin,
ja ma kauvas kiittää voin,
minne milloin mieli vei,
kaviot ne kiviin paukkaa,
lumolinnaan lennä laukkaa.

Hyppää, heppa, heppa, hui,
vuoret tulta säkenöi,
kas jo jätti havahtui,
monet prinsessat se söi,
kytki kuoruun käärmeluolain,
juokse, jotta vaahtoo kuolain!

Lennä heppa, heppa hoi,
jo ma linnan tornit nään,
vuoren pata paukkuu, soi,
nään jo suuren sarvipään,
mutta kultaistuimella
istuu kaunis Mirtsabella.

Mirtsabella kruunupäin
tomupilven näkee hän,
prinssi kiittää nelistäin,
poikki portin välkkyvän;
alta kultapunapäärmeen
säihkyä silmät lohikäärmeen.

Hyppää, heppa, hui ja hai,
korsku, kaarru pystyyn vaan,
nyt jo jätti iskun sai,
linna liikkuu vuorellaan,
ristinmerkin piirrän hiekkaan,
jättiläisen nauaan miekkaan!

Vielä isku, auki tiet!
Mirtsabella riennä pois,
ei sua mikään jätti vie,
vaikka sata kättä ois,
rotkoon kaatui jättiruoja,
Mirtsabella, sull' on suoja!

Hyppää, heppa, heppa, hei,
nouse, sorja, satulaan,
vuoresta sun prinssi vei,
yli seitsenvirran maan,
ali kuun ja kultasarven,
läpi mustan korppiparven!

Seiso, heppa, lennä luo,
koissa ollaan, ptruu ja ptruu...
suihkukaivon vettä juo,
kaikki kansa kumartuu,
linna vien ma aarteen kalliin,
heppa viedään kultatalliin!

Larri Kyösti.